

DEBAT

MENSENRECHTEN HOOG OP

AGENDA

VERSLAG 17 JUNI 2015

EMCEMO | IOMA | HTIB | AKNARIJ

Eerste Weteringplantsoen 2c , Amsterdam

Tel: 62488828 • info@emcemo.nl • www.emcemo.nl

Op 17 juni vond in het gebouw van HTIB het debat 'Mensenrechten hoog op de agenda' plaats. Emcemo, IOMA, HTIB en Aknarij organiseerden dit debat omdat het College voor de Rechten van de Mens in zijn laatste jaarverslag aantoonde dat het met de bekendheid van de mensenrechten niet goed is gesteld in Nederland. Uit het rapport bleek dat drie op de tien Nederlanders niet een mensenrecht weet te noemen. Het CRM doet in het rapport aanbevelingen om hieraan te werken en ook de toepassing van mensenrechten te verbeteren. Het heeft volgens het CRM prioriteit om de educatie van mensenrechten als vast onderdeel in het schoolcurriculum op te nemen.

**DEBAT
MENSENRECHTEN HOOG OP
AGENDA**

Het College voor de Rechten van de Mens toont met haar laatste jaarverslag dat het slecht gesteld is met de bekendheid van de mensenrechten in Nederland. Uit het rapport bleek dat drie op de tien Nederlanders niet één mensenrecht weet te noemen.

In het rapport doet het CRM een aantal aanbevelingen om de mensenrechten bij burgers en overheid bekend te maken en de toepassing te verbeteren. Een belangrijke aanbeveling van het CRM is het opnemen van mensenrechteneducatie in het onderwijscurriculum.

Wat betekent dit voor de situatie in Amsterdam? Er zijn inmiddels al verschillende ideeën en initiatieven ter tafel gekomen, zoals een motie waarin gepleit wordt voor het invoeren van mensenrechteneducatie in het Amsterdamse onderwijs door mevrouw Ulichki van Groen Links en het initiëren van een Mensenrechtenagenda door wethouder Kukenheim. De vraag is in hoeverre deze initiatieven al hebben geleid tot verbetering van de kennis over en toepassing van de mensenrechten in onze stad.

Hoe zetten we deze op de agenda, zodat zij effectief worden toegepast? Hoe kunnen de mensenrechten worden geïntegreerd in het onderwijs? Op welke manier wordt de kennis van de burger vergroot en wordt hij betrokken bij de toepassing van de mensenrechten in onze stad? Hoe kunnen de mensenrechten globaal en internationaal op de kaart worden gezet? Wat kan Amsterdam aanbevelen en welk beleid kan er ontwikkeld worden op het gebied van mensenrechten en mensenrechteneducatie als referentiekader?

EMCEMO, IOMA, HTIB en Aknarij organiseren in dit kader een debat over de mensenrechten lokaal en globaal. Het debat vindt plaats op 17 juni a.s. om 19.00 uur tot 21.00 uur in het gebouw van HTIB, Eerste Weteringplantsoen 2c in Amsterdam.

Deelnemers:

Simone Kukenheim Wethouder onderwijs, jeugd en diversiteit Amsterdam.
Fenna Ulichki Dagelijks bestuur, bestuurscommissie Amsterdam West, GroenLinks.
Jonneke Naber College voor de rechten van de Mens.
Abdou Menebhi Emcemo, IOMA, HTIB, Aknarij.
Sinan Cankaya Cultureel antropoloog.

Gespreksleider : **Ewoud Butter** Hoofdredacteur Republiek Allochtonië.

Wilt u deelnemen aan dit debat? Dan kunt u zich aanmelden voor 10 juni a.s. via emcemo1@gmail.com.

17 JUNI 2015 19.00 uur tot 21.00 uur
in het gebouw van HTIB, Eerste Weteringplantsoen 2c in Amsterdam.

*Wat betekent dit voor de situatie in Amsterdam?
Dat was de hoofdvraag van deze bijeenkomst.
In hoeverre zijn initiatieven om mensenrechten
beter te leren kennen en toepassen al tot
ontwikkeling gekomen?*

Saida Derrazi heette iedereen welkom en **Ewoud Butter** introduceerde het thema mensenrechten door ieder eerst via de Pubquiz van Amnesty International aan de tand te voelen. Duidelijk werd dat ook de aanwezigen ook nog een les mensenrechteneducatie kunnen gebruiken.

Jonneke Naber nam als eerste spreker het woord. Zij is beleidsadviseur bij het CRM en zij heeft het rapport "Heeft Amsterdam BAAT bij mensenrechten?" mede opgesteld. Zij stelde de vraag: wat kan Amsterdam nu met mensenrechten doen? Het is de taak van de overheid de mensenrechten van burgers te beschermen en te bevorderen. Denk aan de Bed-bad-brood-regeling of aan de uitvoering van de WMO. Het is in ons onderzoek duidelijk geworden dat de overheid wel in gesprek gaat met burgers en vaak lijken deze in eerste instantie tevreden, maar gaandeweg krijgen de deelnemers aan het gesprek een scherper inzicht in hun mensenrechten. Neem als voorbeeld de leerlingen van het IJburg College. Die waren tevreden over hun mensenrechten tot ze beseften dat ze in de praktijk met discriminatie door de politie te maken

hadden en dat ze te weinig inspraak hadden in hun onderwijs. Dit bleek ook bij de mensen met een beperking. Helaas lijkt de overheid mensenrechten in het algemeen als een gunst en niet als een recht te beschouwen en in praktijk te brengen.

Mensenrechten vormen een stabiel kader van normen die onvervreemdbaar zijn, die niet star gehanteerd kunnen worden maar die moeten worden aangepast aan de omstandigheden. De praktijk moet overeenstemmen met de normen. Mensenrechten verlenen ons waardigheid en een maatregel mag dus niet het slechtst uitpakken voor de meest kwetsbaren onder ons. Daaraan moeten maatregelen altijd worden getoetst. Mensenrechten gaan over gelijkwaardigheid, over

Het CRM heeft kaders geformuleerd voor het omgaan met mensenrechten: zijn ze beschikbaar, aanvaardbaar, aanpasbaar en toegankelijk (BAAT)? Mensen die in de gezondheidszorg werken, moeten ethisch en cultureel aanvaardbare zorg leveren. Die zorg moet worden aangepast aan de omstandigheden. En hij moet voor iedereen toegankelijk zijn, dat wil zeggen betaalbaar. Iedereen heeft recht op informatie over gezondheidszorg en op privacy. Het is nu tijd voor de ambitie om dit voor elkaar te krijgen.

Vanuit het publiek kwam de vraag of vrede ook een mensenrecht kan worden. Jonneke Naber antwoordde dat er regels over vervolging en detentie zijn, maar

verantwoordelijkheid voor elkaar. Waar liggen de grenzen van de vrijheid van meningsuiting? Het oefenen met mensenrechten geeft leerlingen houvast. In het onderwijs kunnen de onderwerpen burgerschap, sociale veiligheid en diversiteit onder het overkoepelende kader mensenrechten vallen en meer samenhang laten zien. Mensenrechten gelden voor iedereen. Het recht om te participeren is belangrijk, bijvoorbeeld kunnen meepraten over het WMO-beleid en over de lokale mensenrechtenagenda.

dat staten waarschijnlijk nooit zullen toezeggen geen oorlog meer te gaan voeren. Een andere opmerking uit het publiek betrof de toegankelijkheid van dienstverlening. De drempel tot passende dienstverlening lijkt steeds hoger te liggen voor mensen met schulden. In het intakegesprek wordt als voorwaarde gesteld dat de aanvraag in het Nederlands wordt gedaan en veel klanten voelen zich bang om te gaan. Er zijn veel klachten hierover afgewezen. Jonneke Naber stelde dat mensenrechten een ideaal zijn,

waarvoor je moet opkomen. Soms kun je naar de rechter stappen en het kader is een richtlijn om verder te gaan. Zij heeft niet de indruk dat de democratie wordt bedreigd door uitholling van rechten, dat kwetsbaren ze niet gerealiseerd zien.

Vervolgens nam **Simone Kukenheim**, wethouder van jeugd, onderwijs en diversiteit, het woord. Wij moeten als stad nadenken over wat mensenrechten voor ons betekenen. Wat is de praktijk? Wat moeten we verbeteren? Joodse instellingen moeten momenteel door politie worden bewaakt. Er is sprake van arbeidsdiscriminatie. Zij is van opvatting dat de thema's burgerschap, participatie, diversiteit en pesten onder de paraplu 'mensenrechten' vallen. Er is weinig kennis over democratie, over mensenrechten en over de vrijheid van meningsuiting. Het is verleidelijk om aan de gemeente te vragen wat ze hieraan gaat doen, maar die kan het niet alleen opknappen.

Onderlinge contacten tussen mensen moeten dit bewerkstelligen en het is nog onduidelijk wat het resultaat zal zijn maar zij streeft ernaar netwerken te vormen om te spiegelen, om mensenrechten samen te bespreken. De gemeente gaat daarom een toer gesprekken voeren. Elke dag zijn we onze democratie aan het onderhouden in een inclusief gesprek, dat

wil zeggen niet alleen met vertegenwoordigers van doelgroepen maar ook met de doelgroepen zelf. De Toolkit mensenrechtengesprekken van de gemeente Amsterdam is hiervoor een leidraad.

Vanuit het publiek werd gesteld dat de huidige politiek teveel mensen uitsluit en dat velen zich door de overheid in de steek gelaten voelen. De discriminatie van groepen is erger dan de individuele discriminatie. Veel mensen hebben last van wat Den Haag beslist. Simone Kukenheim herkende dat het publieke debat verhardt terwijl mensen juist een veilig gevoel nodig hebben als ze in gesprek gaan. Zij ziet dat moslimjongeren zich in de context van de gebeurtenissen in het Midden-Oosten tegen de muur gezet voelen en dat ze te vaak van werk worden uitgesloten.

Een andere opmerking betrof de beperkte toegang tot het recht. Het griffierecht bijvoorbeeld is duurder geworden en daarbij functioneert de gemeenteburgemeester niet altijd naar behoren. De gemeente neemt managers meer serieus dan haar burgers. Simone Kukenheim vond deze opmerkingen te generaliserend en zij stelde dat dienstverleners en politieagenten door deze spreker te negatief werden neergezet. Zij wil meer culturele inclusiviteit organiseren op wijkniveau. Zo wil zij de manier

verbeteren waarop bijvoorbeeld leerplichtambtenaren gesprekken voeren.

Een andere vraag betrof de mensenrechten van ongedocumenteerden in Amsterdam, hoe zag de wethouder dit? Simone Kukenheim gaf aan dat de gemeente altijd haar nek voor deze groep had uitgestoken. Intussen zijn goede zorg en maaltijden geregeld zoals dat bij een beschaafde stad hoort. Vervolgens kwam de vraag: veel ongedocumenteerden kunnen niet terugkeren naar het land van herkomst en tegelijk mogen ze niet hier blijven. Wat gaat u hieraan doen? Er zijn nu wel mooie regels opgesteld maar die zijn nog geen praktijk geworden. Om gebruik te mogen maken van de bed-bad-broodvoorziening moeten mensen voor terugkeer tekenen maar zij kunnen niet terugkeren. Bovendien heeft de politie onlangs bij de ontruiming van de Vluchtflat onnodig veel geweld tegen vreedzame demonstranten gebruikt.

Als derde spreker was het woord aan **Fenna Ulischki**, bestuurder van stadsdeel West namens Groen Links. Haar politieke bewustwording is onder andere te danken aan Abdou Menehbi en veel ballingen die haar bewust hebben gemaakt van het belang van democratie en mensenrechten, gaf zij aan. Als ergens geen mensenrechten gelden, is er sprake van schaarste, van gevangenschap en martelingen. Zij is heel actief geweest voor vrouwen die geen rechten

hadden, die geen arbeid, onderwijs of zorg kregen. De gemeente heeft gewerkt aan de bestrijding hiervan onder andere door jongeren (minderjarigen zonder geldige verblijfsvergunning) een stageplek te gunnen. Maar in 2013 werd duidelijk dat Nederland de mensenrechten in de vitrine had gezet. Mensenrechten waren voor de regering een stok geworden om anderen mee te slaan en onder andere werden moslims ermee op de vingers getikt. Mensenrechten beginnen met onderwijs en moeten in een brede context worden gezien. Met elkaar moeten we leren over het ethisch kader van mensenrechten want het is een taal die we delen. Nederland bungelde in 2013 onderaan op de lijstjes van mensenrechten zowel in Europa als in de wereld. De mensenrechten moeten we uit de kast halen en die moeten we met elkaar doorleven. Zij stelde voor dat we inventariseren wat bijvoorbeeld Vreedzame Scholen doen. Een kwartiermaker zou scholen hierin kunnen ondersteunen. In Amsterdam-West zijn hiervoor activiteiten in het najaar gepland.

Uit het publiek kwam de vraag hoe de gemeente de terugbetaling van joodse tegoeden (100 miljoen) van de gemeentegiro gaat regelen? Simone Kukenheim antwoordde dat de gemeente hiermee bezig is evenals met de vergoeding van kunst en erfpacht. Dit is een zwarte bladzijde in onze geschiedenis.

Een andere vraag was: gaat er een uitvoeringstaak mensenrechten geformuleerd worden in de gemeente Amsterdam? Simone Kukenheim vond dat je wel een instelling in het leven kunt roepen maar dan is er het gevaar van achterover leunen. Het Meldpunt Discriminatie gaat ook naar scholen en het is beter geld in goede projecten te stoppen want we hebben al veel infrastructuur in de stad.

Is het terecht als aan ex-strijders die uit Syrië terugkeren de nationaliteit wordt ontnomen. Jonneke Naber bracht in dat ze naar de rechter of naar het Europees Hof in Straatsburg stappen en Ewoud Butter wist dat iemand momenteel niet zonder tussenkomst van de rechter de nationaliteit kan worden ontnomen.

Zijn er verschillende versies van de mensenrechten-agenda? Jonneke Naber gaf aan dat er een versie in juridische taal is, die niet makkelijk is om te lezen. Maar alle versies moeten op dezelfde wijze worden geïnterpreteerd. Op de website van de gemeente Amsterdam staat een heel heldere versie.

Is het rechtvaardig als de regels voor opvang van ongedocumenteerden in Europa wel hier gelden maar 'Nederland mag ze zelf invulling geven'. Fenna Ulishki vond dat deze rechten helder beschreven staan in het Paspoort van Amsterdam, ook ongedocumenteerden hebben recht op onder andere onderwijs.

Daarna sprak **Abdou Menehbi** namens Emcemo. Hij vroeg wat ons bindt want er is sprake van veel haatzaaierij en de intolerantie groeide de afgelopen jaren. Emcemo stamt uit de strijd voor mensenrechten in het land van herkomst Marokko. Amsterdam betekende veel voor de strijd voor mensenrechten: denk aan de strijd tegen Apartheid in Zuid-Afrika en denk aan Nicaragua. Het College komt nu met een nieuwe agenda. Mensenrechten staan in verklaringen, in artikelen. Ze staan al op papier. Geloof het College erin en wat is de verantwoordelijkheid van de gemeente en van de burgers? De maatschappelijke agenda is harder geworden en we zien een hetze tegen migranten en vluchtelingen. Wat is dan ons referentiekader? Dat is de Verklaring van de Rechten van de Mens. Dit is de enige oplossing, dit referentiekader. Een derde van

de mensen hier weet helaas niet wat mensenrechten betekenen. Maar op 10 december is het Mensenrechten-dag en Amsterdam moet deze dag adopteren. Het beleid van de gemeente moet dan worden getoetst. Vroeger was Amsterdam een solidaire stad. Het is een schande als Amnesty International en dergelijke organisaties kritiek op de Nederlandse realiteit hebben. Wij moeten dus een andere cultuur opbouwen en ons afvragen wat mensenrechten voor ons allemaal betekenen? Er moet een referentiekader komen met instrumenten voor het onderwijs. Er moet een contract komen tussen Amsterdammers over diversiteit en solidariteit in de educatie. Ook docenten en politieagenten discrimineren nog teveel en ook zij verdienen hierin educatie. Wij zijn allen burgers in deze rechtsstaat en artikel 1 bindt ons. Laten we elkaar niet onderdrukken maar een maatschappij van goed burgerschap opbouwen. Laten we dit in beleid omzetten. Laten we een probleem niet steeds bestempelen tot een calamiteit waarvan de oorzaak bij anderen ligt: solidariteit bindt ons.

Vervolgens kwam de vraag of de gemeente, die een samenwerkingsverband met Ramallah in Palestina wil aangaan, daar het homobeleid aan de orde wil stellen. Simone Kukenheim vond dat mensenrechten deel uit maken van de dialoog hierin. Dit speelde ook bij het bezoek van Poetin aan Amsterdam, toen het Russisch homobeleid aan de kaak werd gesteld. Abdou Menehbi bracht in dat we ons beleid zeker aan de mensenrechten moeten toetsen. Ook waar het een samenwerking met Tel Aviv betreft, want Tel Aviv en Ramallah schenden beide de mensenrechten. Past onze mensenrechtenagenda daarin? Daarnaast moeten we eerst onderzoek doen.

Ten slotte was het woord aan **Sinan Cankaya**, antropoloog. Hij heeft onderzoek gedaan naar het optreden van de politie en discriminatie binnen de politie. Hij kwam meteen met een voorbeeld van mensenrechteneducatie. In het Project Straatrecht hebben we jongeren getraind om hun grondrechten te leren kennen bijvoorbeeld als ze gefouilleerd worden of een identiteitskaart moeten laten zien.

We hebben hen daarbij ook gewezen op houdingsaspecten: blijf kalm en doe bedeesd. De jongeren klaagden vervolgens tegen de politieagenten en die reageerden als volgt: Waarom gaan jullie er niet vanuit dat wij ons werk goed willen doen? Deze zin 'We doen ons werk met goede bedoelingen' is typerend voor veel goede ontwikkelingen. Op het gebied van vreemdelingendetentie, arbeidsdiscriminatie. We zijn er nog lang niet, want Nederland is een onaffe democratie. Een met gebreken. Dit blijkt ook uit onderzoek naar sollicitaties. Nederland is niet erg tolerant en niet iedereen heeft dezelfde kansen. Het verhaal van het College van de Mensenrechten is een pijnlijk verhaal. Het is confronterend. Probleemloos wijst Nederland naar mensenrechtenschendingen elders (geweld tegen homo's, vrouwen, politiegeweld).

Dat is belangrijk maar tegelijk arrogant want Nederland is blind voor fouten van de eigen beleidsmakers die dan ook krampachtig reageren op kritiek van toezichthoudende commissies, van VN-rapporteurs, van Amnesty International, van de nationale ombudsman. De politiek reageert vaak als een klein kind. Privacy, verantwoording en respect voor anderen zijn essentieel. De controle van de overheid van haar burgers verloopt nu via facebook en werkt heel subtiel via verleiding. Mensen worden er in deze tijd niet toe gedwongen, maar verleid om informatie met de overheid te delen en we realiseren ons deze geweldige inbreuk op onze persoonlijke levenssfeer te weinig. Artikel 1 is ervoor bedoeld om burgers tegen de overheid te beschermen.

Wat betreft racial profiling. Het niveau van het toelaatbare is door de politie overschreden. Er is een schurende tegenstelling tussen theorie en praktijk. Straatrecht is een project in het kader van het mensenrechtenbeleid. Het filmen van een politieagent die dreigend is, zou straatrecht-advocaten kweken. Zijn mensenrechten er dan alleen voor geprivilegieerde burgers? Iemand van de aanwezigen vroeg of de komst van de nationale politie negatief zou uitwerken voor leerprocessen op het gebied van mensenrechten bij de politie. Sinan Cankaya stelde dat de Amsterdamse politie het relatief goed doet vergeleken met andere

korpsen. Maar ook hier in Amsterdam is het abominabel gesteld waar het gaat om migrantenagenten. Voortdurend is er sprake van etnische discriminatie. En denk aan de inzet van de Psychops. Dit is een duidelijk voorbeeld van racial profiling. Een andere opmerking van het publiek ging over de ernst van discriminatie bij disco's. De gang van zaken bij een disco in Utrecht is door RTV –Utrecht gefilmd en er is aangifte van gedaan. Ten slotte opperde iemand het vermoeden dat het politieoptreden verhardt is sinds de Maagdenhuisbezetting. Simone Kukenheim nam het woord en herinnerde ons aan de gedeelde identiteit van Amsterdammers. Amsterdammers zijn trots op hun eigenheid. De gemeente wil geen assimilatie maar diversiteit met begrip voor elkaar koesteren. Het project Vreedzame Scholen en empathisch burgerschap moet groeien, bijvoorbeeld door beter te leren debatteren (Project Debatteren leer je zo). Zo wil de gemeente scholen en docenten inspireren.

Uit het publiek kwam nog de opmerking dat de eerste generatie migranten vertrouwen had in de Nederlandse rechtsstaat maar dat dat inmiddels is verdwenen. **Mustafa Airanci** bracht daarop naar voren dat de migrantenorganisaties bijeenkomsten in de wijken gaan organiseren om dit te verbeteren. Abdou Menehbi stelde dat educatie van de mensenrechten heel urgent is en Mustafa Airanci sprong hierop in door te stellen dat Amsterdam een rijke stad is met haar 178 nationaliteiten, een voorbeeld voor andere steden, maar dat de klachten groeien en dat hij een zekere angst bespeurde voor de toekomst, voor de kinderen van deze stad.

Door tijdgebrek was het meer concreet uitwerken van de initiatieven van de mensenrechtenagenda niet mogelijk, vond een bezoeker teleurgesteld. In het najaar dienen deze gesprekken en discussies dan ook te worden voortgezet. Het publiek heeft deze avond duidelijk gemaakt dat er op veel terreinen dringende behoefte is aan goede, inclusieve gesprekken en de panelleden en voorzitter van dit debat toonden zich evenzeer hierbij betrokken. Wordt vervolgd.

VERSLAG: **JOSE MOOREN**